

fogják őket zárni a zsinagógákból, s nem arról, hogy azok majd kilépnek belőle. A páli íghirdetés hatására zárták ki őket. A kereszténység felekezik. Mára már ezerfelé szakadt. Nem látom, hogy a luteránusok, kálvinisták, stb. különbek volnának nálunk. Én egy milliárd ember körében élek egyházamban, s ezeknek s az emberiségnek mondom el jézusi álmomat a Church orderben. Nem adom fel a reményt. Még ha kiközösítenének is, akkor sem kezdenék újat. Mondanám kiközösítőimnek, hogy én hűséges maradtam a jézusi örökséghez. Mint ahogy megírtam Ratzingernek is: a hierarchia nem fogadja el a II. Vatikáni Zsinatot. Én elfogadom... meg a többi.

Délután Klaus és Iréne kíséretében megyek Canterburybe. Előáll egy autó. A szomszéd faluig visz. Ott letesz minket és hazamegy, mi átmegyünk az úttesten s egy lépcsőn lemegyünk a süllyesztett pályán közlekedő vasúti sínekhez, s várjuk a vonatot. Megjön. Úgy szállunk be, mint a Metrón. Nem kapaszkodunk fel a lépcsőkön. Dóvertól közlekedik London Victoriáig. Tíz kilométerre van a város. A jegy egyenként több mint három font. Vissza is ugyanennyi lesz, azaz összesen több mint kétezer forint. Kiszállunk. S megyünk egy negyed órát a rómaiaktól kezdett, majd a normannok által továbbépített hatalmas fal mellett, míg beérünk a city-be. Hamarosan megtaláljuk a katedrális, melyet a 11. század végén kezdett építeni az akkori érsek. Áhitattal álltam meg a vértanú canterbury érsek, Szent Tamás sírjánál, s emlékeztem T. S. Eliot drámájára: *Gyilkosság a székesegyházban*. Kicsiny város, az anglikán egyház legfőbb érseke nem is lakik benne, hanem Londonban, ott él az egyházfeje: a király is. Útikönyvekből a többi elolvasható. Kérdeznek: mi van nálunk ilyen. Mondom a pincék alatt mélyen a budai várban találtak gótikus szobrokat, ezeket a török meghagyta nekünk. Este haza. Megérkezve Klaus telefonált. Vagy másfél kilométert mentünk gyalog, s aztán jött az autó.

Hét közben egy vagy két család átköltözött Amerikába. Indulásukra mi is odamentünk búcsút venni tőlük. Áadták Andreas levelét: Kedves György! Remélhetőleg megerősödöl a testvérek között, s új bátorsággal utazol haza. Biztosan sokat beszélsz majd Klauszal az új pápáról, szívesen ülnék ott, és hallgatnálak, hogy jobban megértsem, mit jelent Katolikusnak lenni. Azt gondolom, mi is katolikusok vagyunk, csak kis betűvel írva. Apánk, Hans biztosan örülne (azaz hogy örül is) látogatásodnak, Szívélyes szeretettel Adreas és Fida. Azt üzentem a költözőkkel, hogy Klaus majd elküldi nekik beszélgetésünk jegyzőkönyvét.

Másnap, vasárnap délelőtt folytatódott az előző napi mulatság ugyanazzal a programmal. Délután pedig családi vacsora volt Klausékkal, de eljött rá Erna is. Sokat bolyongott a világban, még jezsuitákkal is dolgozott valahol együtt, de visszajött, s bekeresztelkedett. Ezt találta a legjobbnak. A vacsora során megválaszoltam még Klaus egy kérdését: Eleget imádkoznak-e ők? Ő azt gondolja, hogy a munkájuk az imádság. Én csak énekelni hallottam őket. Ezt válaszoltam: Ezt nem tudom. A Bokorban éneklünk mi is, de a katolikus ember számára az imádság, részint

meditációt jelent, részint szöveges imádság mondását: szentolvasót vagy zsolozsmázást, és mindenekfölött a részvétel a szentmisén – ez a mi imádságunk.

Este átadtam a tokajit. Azért a végén – mondtam – hogy ne velem itassák meg. Másnap reggelire még elvittek egy családi reggelire, de nem maradt meg belőle semmi sem. Nyolckor indultunk Mainstonba a repülőtérre. Elváltunk. S egy jó órát vártam az indulásra.

Rákövetkező vasárnap idehaza ifjúsági mise volt. Az elhangzottak kapcsán mise után Dani megkérdezte: az életközösség nem kivonulás a világból? Visszakérdeztem: Az életközösségben élő Jézust kivonult-e a világból? Én piaristaként kivonultam-e a világból? Újra kérdezett: És a hutteriek? Válaszoltam: ők ki is, be is. Kivonultak egy külön településre és bevonultak a kapitalizmusba: gyártják az egybabás autókat 15 fontért. Hasonlít ez arra, amit Jézus csinált? Én valami másról álmodom.

Kicsit félek e szövegem visszhangjától. Lesz a Bokorban olyan is, aki sokallja; olyan is, aki kevesli. Majd ha már akarjuk az életközösséget, ha olyanokkal ülök le tárgyalni, akik meg akarják csinálni, talán engedhetek a 48-ból. De az, hogy közösen tartsuk el magunkat, nem ezért mentem el piaristának. Nem akarok széklábat faragni. Embert faragni mentem én el oda. Nem is akarok olyan országot keresni, ahol nem kötelező katonának lenni. Az emberiséget kell átsegíteni az Isten Országába. Ezt Jézus is csak a kereszt által próbálta. A Bruderhof előttünk jár, mert ők legalább megpróbálnak az egy dénár útján járni, mi pedig kiszolgáltatjuk még magunkat a Mammonnak, amelyből egyre többet akarunk magunknak. S ezt biztosan elvisz Jézustól, mert – amint tanultunk – nem lehet két úrnak szolgálni.

2005.

GYÖRGYNÉ KOLLÁR GABRIELLA LEVÉL GYURKA BÁCSINAK...

Kedves Gyurka bácsi! Nagy izgalommal vártam beszámolódat a Bruderhofban töltött hetedről (bevallom, nem minden szorongás nélkül). A mai postával meg is jött a Napló 63. száma, s amint tehettem, végigolvastam élményeidet. Elmondhatom, nagyon fölkapart. Először arra gondoltam, alszom rá egyet, s majd ha lehiggadok, megírom a gondolataim. Azonban bodzaszörp kavargatás közben annyi minden feltört bennem, hogy jobbnak láttam, ha leülök és megírom.

Először is szeretnék megerősíteni a tudatban, hogy nagyon szeretünk, tisztelünk mind a heten és felmérhetetlenül sokat kaptunk tőled (személy szerint én az utóbbi 30 évben), amiért most és mindörökké hálásak vagyunk-le-szünk. Mindenek fölött azért, mert Neked köszönhetően jutottunk el a Bruderhofba 1998 nyarán és töltöttünk ott (történetesen épp Beech Grove-ban – 2001 őszéig) 2 részletben összesen 9 hónapot. Ez egy kicsivel ugye több,

mint egy hét. Olvasva beszámolódat szégyenkezve gondoltam vissza az első hónapok alatt általunk hazaküldött levelekre, a félreértésekre, rossz következtetésekre, a más-ság el nem fogadására, meg nem értésére. Miközben természetesnek vettük és el is vártuk, hogy minket fogadjanak el minden nehézségünkkel, problémánkkal, értetlenségünkkel együtt. Pedig hisztiztünk sokat, nekem elhíheted! Mi voltunk az öntudatos *magyar katolikus bokor-tagok*, egyenesen Kinizsi Pál várának árnyékából! Nekünk személyiségi jogaink vannak és egyáltalán...már itt vagyunk egy hete és még nem láttuk a tengert csak a repülőablakból! És nekünk jár a katolikus szentmise, és mi jusz is a magyar éjféltkor koccintunk Szilveszterkor, nem megyünk az amerikai időszámítás szerinti ünnepre... és még sorolhatnám. Mai eszemmel csodálom, hogy nem dobtak ki, hanem képzeld, türelmesen elvittek a következő hétvégén egy 50 személyes busszal a tengerpartra hetünket a hostes-házaspárral együtt, legközelebb pedig külön fuvarral a kb. 60 km-re lévő bencés apátságba szentmisére. Kaptunk lehetőséget, még pénzt is, hogy Zolival kettesben elmenjünk Londonba – addig ők vállalták gyerekeinket. Mi pedig ennek ellenére éles kritikával figyeltünk és fogadtunk mindent. Mert igaz, nem ölelgetik, puszilgatják egymást – és? Ez azt jelenti hogy nincs bennük szeretet? Ma már tudom, hogy ne ítélek elhamarkodottan, és sehogyan se! Ők egyszerűen ilyenek: németek, amerikaiak, irakiak, japánok, stb. Ölelgetős magyar egyelőre nem költözött be közéjük. Miért? Mi mindent jobban tudunk, talán ezt is. Mikor mutatjuk meg, akkor hogyan kell életközösséget csinálni? Talán akkor, ha megszűnünk folyton csak a másik hibáival elfoglalni magunkat, ha maradna időnk egybeölelni és magunkba nézni, hogy folyamatos próbálkozásunk mért nem jár sikerrel. Ha szótárunkban az *akarom, akarok* szót felváltják a *Mi a véleményed arról, hogy...*, a *Te hogy gondold?* bevezetésű mondatok.

Gyurka bácsi! Hidd el, megértelek. Egy hét után én sem láttam mást az egészből, mint amennyit leírtál, sőt a nyelvi hiányosságok miatt még durvább félreértéseink is voltak! Csak arra kérlek, gondolj a vakok állításaira, akik amikor elvitték őket az elefántot bemutatni, az egyiknek a lába jutott, a másiknak a füle, a harmadiknak az ormánya, aztán összevesztek, hogy milyen is az elefánt. Rajtunk legnagyobbat az *elfogadásuk* lendített. Képzeld, annak ellenére, amiket leírtam, megtapasztaltuk, hogy minden kritika és beolvasás nélkül elfogadnak, sőt szeretnek bennünket! Amikor panaszkodtunk, olyanokat mondtak, hogy megértik, hogy nehéz helyzetben vagyunk, annyira más volt az életünk... A másik közösségépítő erényük, amit velünk is betartattak: soha ne mondj kritikát a másik háta mögött! (zárójelben megkérdezem: lefordítod és elküldöd nekik is, amit írtál róluk?)

Most pedig engeddd meg, hogy a *tapasztaltabb* jogán néhány tévesztést kiigazítsam: A történelmük nem Jakob Huttertől indul, hanem Eberhard Arnoldtól, aki már létrehozta a maga életközösségét, s annak első kríziseit is megélve keresett hasonló közösséget, s talált a

hutteriekre, ahol egy tanulóévet töltött. Csatlakoztak is hozzájuk a háborús években, de soha nem oldódtak föl egészen. Mára, úgy tudjuk, teljesen külön vannak, bár rokoni szálak léteznek: a vegyes házasságok miatt, de a kapcsolattartás nagyon laza. Lényeges különbség, hogy a Bruderhof kevésbé mereven tradicionális (törekszik a rugalmasságra, keres új utakat), és az összes falujuknak egy „zsebe” van, vagyis nem fordulhat elő, mint a hutterieknél, hogy van szegény falu és van gazdag (van szegény Bokor-tag és gazdag). Az uszodát fel kell újítani, mert életveszélyes, azért nem használják. Nem pedig azért, mert következtetésed szerint: „számúzik a maguk világából a *sex appeal*”. Egyszerűen nem jutott még rá idő, pénz és energia. Ennyi. Mellesleg mi úsztunk benne. Igaz, hogy a magyar fürdőruhámra még ráhúztam Zoli egyik pólóját, mégpedig olyan okból, amiért is 18 éves koromban elzavart Dombi Feri bácsi egy pátkai lelkigyakorlaton, mondván hogy azonnal öltözzek föl tisztességesen, mert ez lelkigyakorlat és nem nyilvánosház (forró nyári napon egy sort és póló volt rajtam.) Visszatérve az uszodára, amikor ott jártunk, használták – főleg az iskolások, de délután és hétvégén a családok is, bár már akkor is elég romos állapotban volt. Tudnak és szeretnek úszni, ha alkalmuk van rá.

”Legelőiken a fű kövér”, s nem tesznek érte semmit sem: mi azt tapasztaltuk, hogy igenis tesznek – nagyon is igényesek a szép környezetükre, amit munkájukkal megteremthetnek, azt megteszik, mégpedig a birtoklás igénye nélkül. A legtöbb családnak van egy önként vállalt kert része, vagy a veteményesben, vagy egy parkrész, amit ők gondoznak abban a tudatban, hogy lehet, amire kikel a virágmag, vagy beérik az eper, ők már egy másik faluban, földrészen élnek. Hol vagyunk mi ettől?

Részletkérdés ugyan, de Klauséknak egy férjhez nem ment lánya van, aki velük él, a másik Mechtild lehetett, Susy Oma középső lánya, aki Susy-Luciával és Irenével együtt gondoskodnak édesanyjukról, akiről csak annyit, hogy egy rendkívül művelt, intelligens asszony, aki mindig olyan volt, hogy amikor betolták a mosodába, ahol az egyik kis szobában naponta pár órában az emlékiratait írta – számítógépen! –, mintha hirtelen besütött volna a nap. Többen monoton, magunkba süllyedve dolgoztunk, ő jött fájjal testtel és mosolyogva megkérdezte, hogy vagyunk, majd mondott valami kedveset, mielőtt bement szobájába. Hány ilyen 95 évest ismersz köztünk, akit szeretettel ápol a családja és mindig mosolyog? Azt csak éppen megemlítem, hogy mind a három lány 4 nyelven beszél és művészi fokon játszik minimum 1-2 hangszeren. Hallottam őket, és tanítanak az iskolában is: hangszer és spányolt is.

Azt írod: nem olvasnak, a könyvtáruk enyhén szólva kritikán aluli... csak gyermek és ifjúsági irodalom van... Csak az elefánt ormánya volt, amit láttál, vagyis csak az első szobát, az iskolásokét. Beljebb van egy nagyobb, a felnőtteknek. Darvellben van egy háromszor ekkora, és onnan is gyakran kérnek könyvet (tapasztaltuk).